

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2

— Hirdetések díjazás szerint. —

Határmesgyén.

Gyflv. 1906. dec. 30.

Temetünk egy esztendőt. Egy lépéssel megint közelebb vagyunk a véghez, még sincs okunk sírni. Nehéz, küzdelmes volt ez az esztendő, melyre szemfedőt boricunk. Vele együtt egy esomó letört reménységet, be nem teljesedett vágyat is elhantolunk.

Csak hogy az esztendő örökre elúnt, végleg elkongott a nagy mindenség óráján. Hivatását betöltötte. Mi azonban itt maradtunk megtört reményeinkkel, nem teljesült vágyainkkal, melyek ismétellen felrajanak, megújulnak és mi el nem csüggedve megint szorgosan ápoljuk őket, hogy majdan egy új év eltelte után még gazdagabb legyen lelkünk temetője.

Minden esztendővel egy darabot temetünk el emberi lényünkben és mégis reményeinknek, életünk virágainak, ápolása, s minden év letűntével bekövetkező hervadása egy egész emberi életen át tart. Nem rendít meg a hervadás, a pusztulás, mert a határmesgyén újabb virágfakadás támad lelkünkben.

Csak amikor darabonként foszladozó, málladozó lényünk elérkezik a *legvégső-*

höz, akkor, ebben az utolsó percben ismerjük be, hogy mint hajótöröttek hagyjuk el az életküzdelem leaposított porondját, amely annyi keserves könnyet, annyi hiábavaló verítéket, annyi párolgó vért nyelt el nyomtalanul.

Újak tapossák tovább a beitatott porondot s az élet tovább tombol s nem érzi a könny, a veríték, a vér vegyületeknek dermesztő szagát.

Tarka színekben ragyogó üvegdarabok halmazata kápráztatja a szegény halandót továbbra is. Pedig csak egy rugás kell s a csillogó üvegek szilánkokká roppannak.

Hányszor ismétlődik az emberi életben ez a kegyetlen rugás, amely reményeinket csillogó, kápráztató halmazát szét-hányja.

És mi nem csüggedünk akkor sem, hanem újból kezdjük a küzdelmet, ismét összeszedjük a szétgurult káprázatot, megint gondosan elraktározzuk s kezdjük a hamis csillogásban való gyönyörködést elől. Bele nem fáradunk ebbe a sziszifusi munkába egy egész életen át.

Mikor tehát egy esztendőt temetünk a maga keserűségével és csalódásaival, ne foglalkozzék meg erünk a jövő küzdelemre sem.

Hiszen ezen a határmesgyén ragyogóbb fényben áll előttünk életünk vezető csillaga: a *hit*.

Ez tartott fenn eddig is, ez adjon erőt a jövőre is. Ez kísér el az élet végéhez is s talán ekkor érezzük legjobban melegét s vezetése mellett megkönnyebbülten hagyjuk el a csalódások rideg, földi mezejét, bizva és remélve, hogy új életet kezdünk, hol nem gyötörnek futó remények, betöltetlen vágyak.

Amint a halál órájában könnyedén válunk meg e földi élettől egy jobb jövő reményében: úgy egy letűnt esztendő utolsó napján megkönnyebbülten mondunk búcsút az elmúlt időnek, amely csak hazudott nekünk s frissebben zöldülő reményekkel megyünk neki a kezdődő új évnél.

A mult és jövő határmesgyéjén elhal a keserűség lelkünkben, a *bizalom*, a *hit* tölti el egész valónkat. Kezdjük elől a küzdelmet s ne csökkenjen hitünk abban, hogy győzelemmel kerülünk ki.

A jövődöt elburkoló vastag ködöt emberi erőnkkel hiába akarnók szétfoszlatni, hogy Jánusz arccal beletekintsünk.

Ám a mult már hátunk megett van. Ezt ismerjük.

T Á R C A.

Magyar humanisták a XVI. században.

Az Irodalmi Társulat közgyűlésén felolvasta:
Péter János dr.

Ezelőtt néhány évvel Irodalmi Társulatunknak egyik gyűlésén voltam oly szerencsés, hogy megemlekezhettem azon törekvésekről, melyek nemzetünk előkelőbb szellemei az Olaszországból kiinduló humanizmus befogadásakor foglalkoztatták. Főlemlítettem volt, minő részt vettek e mozgalom: tudományos meg költői törekvések felkarolásában Vitéz János, előbb váradi püspök, később esztergomi érsek, unokaöccse János Pannonius, de főleg maga a rendkívüli szellemű Mátyás király.

Mostani összefoglalásunkat arra használom fel, hogy ezen törekvés további fejlődését bemutassam. Oly hatalmas mozgalom, amilyent Vitéz János lángszelleme és Mátyás merész röpülésű királyi lelke teremtettek, bármennyire megváltoztak is a viszonyok, nem tűnhetett el máról-holnapra. Annál kevésbé, mivel Olaszországban az irányzat most még hatalmasabb

talán, mint a XV. században, sőt hódító útjában áthatol az Alpokon, hogy foglaló körútra induljon.

Mátyás humanistái a dicső pártfogó halála után nagyrészt visszazárlingóztak hazájukba, csupán Bonfini, Cynthius, Anconitanus és Milius álltak Ulászló szolgálatába. 1495. táján Schlechta János, Neideck György, Olmützi Ágoston, néhány évvel később Hassensteini Lobkovitz Bohusláv kerülnek II. Ulászló udvarába.

Még maga Ulászló sem volt érzéketlen a tudományok és a humanisták iránt, bár pártfogását Mátyáséval mérni nemcsak nem lehet, de nem is szabad. Mikor hazánk trónját elnyerte, csehországi kancelláriájának most említtett tagjai Magyarországra is követtek, ezek pedig humanisták, kik ápolják az irodalmat. (Tóth-Szabó S. Sztalmári Gy. 282. l.)

Lobkovitz és Bábus nem győzték eléggé magasztalni a budai humanistákat, kik úgy tudományos eszmecserére, mint vig társas lakomák által oly szépen tudtak a külföldben lélekölő udvari szolgálatba kellemet és tudósokhoz illő szórakozást hozni.) 1497. nyarán Celtes Konrad,

1) Ábel F. Magyarország humanisták és a dunai tudós társ. 6. l.

maga is híres humanista, ki mindenütt társaságokat hozott létre, Striborius András kíséretében megjelenéven Budán és Bécsben, megalakította a Sodalitas Litteraria Danubianát, melynek elnökevé újabb Vitéz János veszprémi püspököt, a bécsi püspökség adminisztrátorát választották.

A társaságot Celtesnek nem sikerült Erdélyre kiterjesztenie, ami nem is volt nagy kár, mert a budai osztály sem hagyott maradandó nyomokat maga után. Működése csupán abból állott, hogy összefüggéseket rendeztek, melyeken bizonyára ők is azt tettek, mit a bécsiek: „a görög symposionok példájára különféle tudományos kérdésekről vitatkoztak, míg végre előbb vagy utóbb jól megrakott asztalnál és telt pohár mellett iparkodtak az élet gondjait elűzni.” (Ábel id. m. 7. l.) A társaság még ily kevésre menő működését sem folytatta 1511-nél tovább, mikor Olmützi Ágoston és Schlechta János Budáról eltávoztak. Azonban ha ily kevés eredményt tudott is felmutatni, a magyar király udvarát a külföld előtt jó hírbe hozták.

E társaságnak tagjai vagy a velük összeköttetésben állók részben idegenek, de vannak köztük magyarországiak is. Igen nevezetes PISO Jakab. Nagybátyja költségén Olaszországban ta-

Ismerjük minden keserűségével és bajával egyetemben. De nem azért ismerjük, hogy elhamvadit reményeink romjain keseregjünk kishitűen, hanem azért, hogy a múlt tanulságain okulva, hitünket megacélozva, erősebb lélekkel, nagyobb kitartással, vágyaink fekézésével kezdjük meg az új esztendő.

Fékezzük meg vágyainkat jobban, dolgozzunk Isten nevében többet: akkor boldogabb lesz ez az új esztendő, mint az elmúlt volt.

Szent Pál erre a boldogságra így adja meg rövid utasítását:

„Öltözetek az Úr Jézus Krisztusba és a testet ne ápoljátok a kívánságok szerint!”

Kövessétek — meg lesz a boldog új esztendő!

Ügy legyen!

Az iparvédelem ügye.

Felolvasa **Risner Ödön** főgimn. tanár a gyűléshévi Iparvédelemért dec. 9-én tartott lelölvasó estélyén.

(Folyt. és vége.)

Sajnos, nálunk a több százados kötelek, a mely köztünk és Ausztria között fönnáll, gátolja még mindig az önálló vámterület kérdésének megoldását; tehát az önálló vámterületet kell sürgetnünk, ez könnyen érthető. De addig, míg azt elérhetjük, talán évek sora áll előttünk, s nekünk minden elvesztegetett perc drága pénzünkbe kerül.

Hogyan segítsünk hát magunkon? Egy mód van rá s ez a társadalomnak áll hatalmában; segíteni csakis társadalmi úton lehet. Nem multságok kellene, a melyeken az elárúsított levelezőlapok „Serie 145. vagy tudom is én hány” jelszettel vannak ellátva; nem ülések, amelyek elvégezzük, hogy majd máskor fogunk érdemlegesen határozni, nem sok szóbeszéd, csak

egy megfontoltan, komolyan adott szó, amelyet megtartunk: nem vásárolunk idegen gyártmányokat. Ha ezt megfogadjuk és megtartjuk, meg is fogjuk látni, hogy meg lesz az eredmény.

Csak akarnunk kell s a többi önként jó utána.

A társadalom már megindította a mozgalmat, amelynek kellő vezetés és köteles kitartás mellett eredményre kell vezetnie. A megalakult Védőegyesületnek első és főcélja az, hogy minél több tagja legyen, akik valamennyien letegyék ezt a fogadalmat. Arról, hogy meg is tartassuk, a Védőegyesület maga igyekszik gondoskodni, de ebben is segítségére kell lennie a társadalomnak. Arra nem is érünk rá, sem mi, sem a kereskedők, hogy minden árucikknel számlát mutattassunk, amelyből meggyőződhetünk az áru magyar voltáról; de igen is követelhetjük a kereskedőtől a védőtábla alkalmazását, amely a visszaélést alaposan megnéhezíti, mert ellenőrzés alá helyezi a kereskedőt, bíróságra kötelezi s honi árucikkeinek jegyzékét követeli tőle, amely útbaigazítja a vevőt is. Most ha szilárd is az elhatározásunk, hogy csak honi gyártmányokat vásárolunk, ki vagyunk szolgáltatva a kereskedőnek, aki erősíti, hogy magyar gyártmányt ad; nekünk binnünk kell, mert nincs jogunk szavában kételkedni; pedig okunk lehet.

Könnyen lehet kényseríteni társadalmi bojkottal a kereskedőt a védőtábla alkalmazására s ez elvégre kötelességünk is, ha önmagunk s a haza javát akarjuk. Kereskedőinknek rendelkezésükre áll a Védőegyesület címirtára, amelyből megtudhatják, milyen honi beszerzési forrásokból meríthetnek; hozzászólnak magyar gyártmányt; adjanak árujegyzéket az Egyesület számára, hogy az kiadhassa nekik a védőtáblát. A helybeli fiók megbízottainak lesz azután kötelességük, hogy a visszaélést megakadályozzák, vagy szükség esetén köztudomásúvá tegyék. Mi magunk pedig ne vásároljunk attól a kereskedőtől, aki a védőtáblát nem alkalmazza; mert az idegen cikkeket árusít, vagy pedig kötelezzük őket arra a helybeli fiók vezetőségének so-

gitségével, hogy meglévő raktáruk fokozatos kiarusításánál a pótlást magyar gyáraktól szerezze be. Első sorban a kereskedőknek kell az áldozatot meghozniok s ez, ha egyelőre nehéz is, nem lehetetlen. Attól a kötelezettségtől, a mely részükéről valamely külföldi gyárral szemben fonnál, lassankint megszabadulhatunk, ha szolid alapon állanak, s új beszerzéseiket honi gyárakból eszközölhetik. Lehet, hogy ez a művelet áldozatot kíván tőlük, de ezt meg kell hozniok, mert máskülönben a hazafias társadalom elfordul tőlük, ami nekik sokkal többet kerülhet. Szerezzék be gyarmatáruikat Trieszt helyett Fiumén át, ahol — hiába tagadják vegyes kereskedőink — vannak olyan nagykereskedők, akik megadnak nekik a szokásos kedvezményeket. Üveg, vas, bőr, posztóáruink legnagyobb része külföldről kerül be, pedig kiváló gyáraink vannak e nemekben. Itt van a szappangyár városunkban, de mi azért Schicht-szappant keresünk és kapunk a kereskedésekből.

Kereskedőink miattunk kénytelenek perzsa szőnyeget, török shawit, brüsszeli csipkét, angol és francia bőrörüt, csehüveget tartani, mert a hölgyközönség azt keresi. Asztalunkon prágai sódar, francia és svájci sajt, olasz, francia és spanyol borok, bajor és csehörök járják; hát akkor miért tartson a kereskedő hazai készítményeket, ha azokat úgy sem vesszük, még ha versenyképesek is? Vagy miért tartson hazai divatcikkeket, mikor a hölgyek és urak nem veszik, mert nem viselik valamely külföldi városnak a nevét, amelyet ki sem tudnak mondani?

A társadalom, kereskedő és az iparos együttesen viheti az ügyet előbbre a hazafias cél felé, ha valamennyien belátjuk, hogy az eddig követett út csakugyan az anyagi romlás örvényébe vezet. A kezdeményezés azonban a társadalmat illeti és annak is a vezetőit, hangadóit. A magnások, előkelők, gazdagok, akiknek utánozja a társadalom többi rétege, tartoznak megkezdeni az „új divatot”, mert nálunk csakis a divat tud gyorsan hódítani, akár okos, akár nem. Mar pedig ez az új divat igazán bölcs lesz, ha jelszavául az ipari és gazdasági sovi-

nult, főképp Rómában. Hazatérvén Ulászló király követnek küldötte Rómába, hol Erasmussal is megismerkedett, ki Ciceronianusában később azok között említi, kik Cicerót igyekeztek követni. II. Gyula és X. Leó pápák is használták követségekre Lengyelországba. 1515. elején ismét Magyarországra telepedik vissza, hol előbb Thurzó Elek nevelője, majd királyi titkár és II. Lajos nevelője. Ábel szerint, Pápai Jakab csaknem az egyedüli erdélyi latin költő, ki jelentékenyebb munkákat hagyott hátra. Könyvtechnikájuk által kitűnő költeményeinek egy részét 1554-ben barátja Wernher adta ki Bécsben, a második része csak a XIX. század elején jelent meg. (Id. mű 85. l.)

Vitéz János veszprémi püspök, a bécsi püspökség adminisztrátora a társaság elnöke nemcsak kiváló jogtudós, hanem kiváló humanista, ki legalkalmasabb volt arra, hogy a budai és bécsi tudósok közt az összetartást ápolja és fenntartsa.

Úgy ezen tudós társaságnak, mint általában minden tudományos törekvésnek ebben az időben első sorban a papság volt a támogatója. Ezt könnyen meg is magyarázhatni. Már Olaszországban is a pápák, bíborosok, püspökök lelkesednek leginkább a régi latin és görög remekírók föltámasztásán, egyesek hatalmas ösztöszeket áldoznak könyvtárak alapítására, görög művek lefordítására. Ha Vitéz J. és Mátyás halála után nem is akadtak többé oly kizáróla-

gos hívei az új iránynak, mint ők voltak, mindemellett példájuk nem maradt határtalan.

„E kor főpapjai túlnyomólag külföldi, leginkább olasz főiskolákban nyerték kiképzetésüket s tudomány- és művészetterületük, melyet ott szívtak magukba, akkor sem szűnt meg, mikor hazájokba visszatérve előkelő méltóságokra jutottak.” (Tóth-Szabó P. Szatmári Gy. 283. l.) Azon kor nagyjainak életét nem egy monographia író dolgozta fel, kiknek műveiből erdekes tudósításokat olvashatunk ezen tudománykedvelő főpapokról.

Igy mindjárt Bakócz Tamás, II. Ulászlónak és utóbb fiának 25 éven át legbefolyásosabb tanácsadója, ha nem is tett szert krakkói, ferrarai, paduai iskolázása alatt oly esisizoltságra, mint I. Pannonius, de mégis vonzódt az irányhoz. Ránk erdélyiekre azért is emlékeztet pályája kezdete, mivel 1470. táján hazakerülve Rangoni G. erdélyi püspöknek, a legnemesebb férfiak egyikének udvarába jutott, mintegy az ő oldala mellett kezd emelkedni. Nagy gondot fordított könyvtárának értékes kéziratokkal való gazdagítására. Ezek közül fennmaradt egyik, mely Cicerónak „A szónokról” c. művét tartalmazza.

Bervald Fülöp a bolognai hírneves humanista, 1503-ban neki ajánlván Pythagoras bölcséletét tárgyaló művét, miután az ország kormányzásában kifejtett tevékenységét kellőleg kiemelte a művelődés iránti érdeklődését, ekkép magasztalja: „Nagy férfiaknak, a közügyek intézőinek nem illő az egész éjszakát alomnak

szentelni. Te is fukarkodol az alomnak szentelt idővel; rövid órákat engedsz a pihenésnek; éjnek idején virrasztva levősd a vallásos ember tartozását Isten iránt, legyőzersed az olvasmányok legedesebb táplálékával erősíted s üdített lelkedet. . . Benned a tudósok partfogójukat, a tanulók segélyzőjüket tisztelik; a tudományosság számos jelöltjét, kik Olaszországba vándorolnak elméjük kíméltetésére, útiköltséggel látod el és szükségleteikről bőven gondoskods. (Fraknoi: Bakócz Tamás 192. l.)

Politikai befolyás és hatalom tekintetében II. Ulászló uralkodásának nagy részében nincs tekintélyesebb főpap Szatmári Györgynél. (Életrajzát l. a Közművelődés 1906. évi 36. sz.)

Szatmári ugyan nem volt tagja a Societas lit. Danubianának, de azért örül, ha szabad idejében a klasszikusoknak áldozhat; lelkesedik, ha kedvelt olvasmányainak újabb kiadása jut a kezébe. Hasonló lelkesedés hatja át Thurzó Zsigmondot is. Közös törekvéseikről és kedvteléseikről tanuskodik egy 1501-ben kelt levél. Ebben Thurzó Zs. elmondja, hogy kiváló örömmel olvasták Vergilius és Horatius műveinek Aldus műhelyéből származó kézi könyv alakú kiadását. „Minthogy többnemű elfoglaltságunk miatt alig szakíthatunk szabad időt, hogy otthon a költőkkel vagy szónokokkal foglalkozhassunk, ezeket alkalmas alakjuk miatt séta és udvari szolgálattal idején is a legnagyobb élvezettel használhatjuk.”

Ennélfogva kéri Aldust, hogy Marcus Tul-

nizmust tüzi ki, a szívós ragaszkodást mindahhoz, ami honi; még ha egyelőre nem lesz is olyan tetszetős, mint az, amelyet elhagytunk, várakozásunkat ki fogja elégíteni az idő. Mondjunk le egyelőre a fényűzős divatról s ne azt tapogassuk egymás ruháján, hogy melyikünkre finomabb, hanem azt kérdezzük: melyik honi gyárból került ki a szövete.

Az amerikai honfiak és honleányok annak idején megtették azt, hogy letépték annak a testéről a ruhát, aki angol szövetet viselt. Ha mi nem is akarunk hasonlóan eljárni, megtehetjük, hogy elkerüljük az érintkezést azokkal, akik nem sorakoznak az iparvédelem zászlója alá.

A haza mindenkitől és mindig áldozatot követel, szellemi és anyagi erőink összességével rendelkezésére kell állanunk. S ha a társadalom azt követeli a kereskedőtől meg az iparostól, hogy hozzon áldozatot a hon javáért, adja meg a társadalom a maga adóját, amelylyel őket támogatnia kell. Csekély adományokból gyűltel már nagy összegek. És itt nagy összegekről van szó.

Iparosainknak és kereskedőinknek lehetővé kell tennünk, hogy anyagi terheiktől, amelyek idegen cégekhez kötik, szabaduljanak; hozzá kell juttatnunk őket olyan olcsó pénzhez, amely nekik cikkeik előállításához kellő módon és időben való értékesítéséhez szükséges. Erre a célra takarékpénztárakat, hitelszövetkezeteket, részvénytársaságokat kell alakítani és nem szabad visszariadni az anyagi áldozattól, amelyet jövedelmünk megbir; mert ez a megtakarításnak olyan módja lesz, amelynek talán mi is hasznát látjuk, gyermekeink és unokáink azonban feltétlenül áldásos gyümölcsét fogják élvezni. Alkalmi vásárok, különösen karácsonyi vásárok és kisebb kiállítások tartásával tudják iparosaink áruiakat a vásárló közönséggel megismertetni, de egyzersmind kellőleg értékesíteni is. Utóbb talán állandó raktárak, csarnokok is fognak ebből a célból létesülni, csak kellő módon szervezvekdjék az iparos és kereskedő osztály és tehetsége szerint támogassák a társadalom, a magasabb szervezetek, meg a kormány.

lius Cicero műveit is ilyen alakban tegye közzé, úgy leveleit, mint más műveit is, mivel a mondott alakú kiadás hiányában nem olvashatják.¹⁾

Aldus engedett is a kérésnek és már 1502. kiadta Cicero műveit. Szatmári szerette volna közrebozsátatni Aldussal Janus Pannonius műveit is, de a tárgyalások nem vezettek eredményre.

A füstben, melyet külföldi élelmes humanisták támasztottak, az Alpokon innen gazdag főpapoknak és maecenasoknak, Szatmári is kellőleg részesült. Az umbriai Joanantonius Modestus „Oratio de nativitate domini” és „Ulysses” c. műveit, a bolognai Pius Ker. János „In Carum Lucretium poetam commentarii” c. művét (1511-ben) dediciálta neki. Ajánló versében megfelelő dicséző nyilatkozatok után nem feledkezik meg némi anyagi elismerés emlegetésétől sem. „A püspöki süveggel feldiszielt főpapok között kiválólag tiszteltreméltó György, elméd, szemed, arcod Nagy Sándorhoz tesznek hasonlóva; méltasd figyelmedre a római nyelven írt művecskét, ezt kéri Pius, a költő, ki mindig pártfogolat kíván maradni.

Utánózd a Scipiákat, Scillát, Titust és kik a költők művei által örök dicsőségre tettek szert. A költő a dicső hír forrása; az én muzsám örömet fog mindig magasztalni. Csakhogy szünted meg szegénységemet s fejedelmi kegyell szerezz független nyugalmat a költőnek.” Mághi

Ne higgyük azt, hogy az osztrák ipar hatalmas testét nem döntheti meg a mi törekvésünk; hogy annyit ártunk neki a társadalmi iparvédelemmel, mint az elefantnak a szunyog az ő csipésével. Legyen szabad erre vonatkozólag Apáthy István dr.-nak a kolozsvári Sorompó diszgyűlésén elmondott beszédéből idéznem: „Nos, hát erre csak azt mondom Néktek, hogy halt már bele elefánt a szunyogcsipésbe. A kis állatka szúrása olyan anyagot olthat bele a nagy barom vérebe, a melytől annak az egész szervezete megbomlik. Vannak mérgek, amelyek nem a tömegükkel, hanem azzal hatnak, hogy tovább termelik a mérget és sejtől sejtire ölik meg a szervezetet. Lehet tehát a mi szunyogcsipésünk is olyan, hogy attól az osztrák elefánt — legalább is egérré zsugorodik.”

Remek kép, a melyből a jövő biztatólag int felénk. Sovinizmusunk lesz ez a ható termelő méreg, amely eleinte alig lesz érezhető, utóbb pedig lassan, de biztosan be fog következni az osztrák ipar elsenyvedése. És ha megjegyeztett is az a 73 millió behozatali többlet, vigasztaljon az a tudat, hogy ennek „jelentékeny része szaporodó gyáraink berendezésének speciális gépezeteire esik” és nyers pamutra, a mi pamutiparunk fellendülését jelenti. Csak ne csüggedjünk!

Évezredes multjában sok veszélyen, sok megpróbáltatáson ment át e nemzet, amely hirtelen pusztulással fenyegette. A hatalmas törzset nem döntötték ki a romboló viharok s most megengedjük, hogy sőtben kuszó elősdiék ártják gyökereit, amelyek táplálják? Nem, soha! Fel kell ébrednünk álmainkból!

Értsük meg, a mit a költő már hat évtizeddel ezelőtt oly jól megértett. Az évezredes harcok kora lezajlott s a mig mi Európa védbátyjaként felfogtuk az ostromot, a mi védelmünk alatt a külföld ipara messze felülmuta a miénket. A 19. század költészet, tudományos irodalma meg a képzőművészetek egykeztek elmaradottságukon segíteni, úgy, hogy ma már európai színvonalon állunk. Ide kell juttatnunk iparunkat és kereskedelmünket is azzal, hogy megtanuljuk becsülni azt:

Sebestyén, Mághi Pál alnádor fia Janus Pannonius kiadását ajánlotta Szatmárinak.

Szatmári kortársai a Thurzók, kik közül egyszerre négy töltött be püspöki széket. Lelkes barátai a humanisztikus tanulmányoknak. Thurzó János 1506. jan. 21-től boroszlói püspök, ki mivel idegen, csak nagy ellenzéssel nyeri el a püspöki széket. Olaszországban tanult bölelelet, hittant és humanisztikus tudományokat. Nemcsak a tudományok és tudós férfiak kegyes pártfogója, hanem maga is kitünő tudós. Melancthon, Luther és Erasmus nagy dicsérettel emlékeztek meg róla. Erasmus testvérehez Thurzó Szaniszló olmüci püspökhöz írt levelében 1521. novemberében így emlékezett meg róla: „Napjainkban nem mindannyian püspökök, akik püspöki süveget kordanak, s nekem annyival keserűbb volt az ő halála, hogy az egyháznak ily kiváló díszét a korai elmulás érte.”²⁾

Thurzó Jánosnak testvéröccse Thurzó Szaniszló, ki 1485-ben a krakói egyetemen tanult. 1498—1540, tehát 43 éven keresztül olmüci püspök, Morvaország történetében és a tudományok fejlesztésében korszakalkotó jelentősége volt.

A feljebb szatmárral kapcsolatban már érintett Thurzó Zsigmond, Thurzó Mártonnak, Mátyás egyik kedves csapatvezérének fia, szintén kiváló ezen korbeli főpapjaink közül. Olaszországban végezte tanulmányait s kitünő

Amit gyártott magyar kéz,
Nevelt a honteleket,
Amit magyar zamattal
Ihlettek a szelek:

„Mi a rónák felett él,
Hegyaknában terem:
Mindaz nemes fajunknak
Erőt adó elem.

Addig, a mig iparunk eléri a megkívánt magaslatot és versenyképes lesz, szüntessük meg a fényűzést, egyszerűsítsük életmódunkat és ruházatunkat; mert

Függjön rajta daróc bár,
S szembántó szinzavar,
Becsés, mikor hazáért
Égő szivet takar.

Mutassuk meg a világnak, mutassuk meg a mi rossz hitestársunknak, amely karunk súlyát már annyiszor érezte, hogy

... mit vihet ki
Erős szívláng alatt
Az elszántság hatalmas
S az ércakarát.

Fegyveres kézzel annyiszor arattunk győzelmet rajta, most szelidebb eszközökkel, de annál hevesebb hazafisággal, annál erősebb kitarással kell harcot állanunk, mert itt is vérünk és életünk forog kockán.

Ha él szívünkben, a mit annyiszor hangoztattunk, — a honszerem, legyen annak tanuja külső megjelenésünk és életmódunk is. Viseljük azt a magyar gyártmányt:

Látására bár a léha
Itt-ott kacajra fakad...
Hadd kacagjon, majd elhagyja
Magyar ne szégyeld magad.

A moloch.

(Folytatás.)

Nov. 18-án Marosszentgyörgyön támadtuk és lepleztük le az alkohol moloch bálványt, egy oly községben, hol elérítő nagy mértékben pusztít és feltünően szedi áldozatait. Marosszentgyörgy, Marosvásárhely mellett fekszik, há

eredménytel készült pályájára. 1501-ben szeremi, 1503-ban nyitrai, 1504. okt. havától erdélyi püspök, azonban áthelyezésére a megerősítést II. Gyula pápától csak 1505. máj. 8-án nyerte meg, de még ugyanazon évben a váradi püspökségre ment át s mint ilyen halt meg (1512-ben) Ciceronak lelkes bálványát s mint feljebb említettem, ő buzdította Aldust Ciceró műveinek zsebkidására. Ezt a buzdítást Aldus Manutius hálásan ismeri el Cicero Epistolae Familiares-ének kiadásában s jelzi is, hogy más műveit is ily alakban fogja közzé tenni,²⁾ sőt más szerzők műveit is szándékozik ilyen alakban kiadni, hogy idővel „Jézus segítségével” egész zsebben hordható könyvtár álljon rendelkezésre. Aldus 1513-ban Csulai Móré Fülöphez írt levelében kegyelettel említi a nemes-szívű és nagy tudományú püspököt, kinek korai halála ű is nagy bánattal töltötte el. Thurzó Zsigmondnak és más hasonló tudománykedvelő főnek barátsága és kedves társasága készítette Hassensteini Lobkovitz Bohuszlavót erre a nyilatkozatra: „Tudomásodra kívánom hozni, hogy Pannoniának minden kellemei között leginkább az nyerte meg tetszésemet, hogy sok tudománykedvelő embert és mindenfele tudóst találak, kiknek társaságában és körében gyönyörűség élni.” (1501.)

Thurzó Zsigmondnak a püspöki széken Váradon utódja Perényi Ferenc, ki 1514—1526. viseli a püspöki méltóságot. Nevelői hu-

1) Analecta Nova 452. I. Abel-Hegedűs.

1) Wenzel G. Négy Thurzó püspök. 28. l.

2) Hegedűs-Abel: Analecta nova. 6. l.

rom kilométernyi távolságban. Lakosainak száma 1600, úgy nemzetiségi, mint vallási tekintetben vegyes, többségben van a románság. Lakosainak nagyobb része már 12 éves korától bejárgyári, kőművesi és napszáni munkára Marosvásárhelyre, kisebb része fuvarosságra jár. Az ily nép rendszeren rosszul táplálkozik, a silány eljárással pálinkával pótolja s már gyermek korában hozzászokik s emiatt dacára annak, hogy sok pénzt keres, mégis szegény.

Köztudomású, hogy legtöbbször kerül annak élme, ki szeszes itallal él. Olyanra pazarolja keserves szerzeményét, ami az éhingert kevés időre eltünteti, pedig azt jó tápláló eledellel ki kell éltetni és nem előlani szeszes itallal, ami a szesz beszívódása után ismét előáll és sokszor már nem jut táplálékra, mert szeszre ki dobta.

Alkohollelenez szövétségünk ezen községben megakarta kísérteni erejét. Azért mentünk oda a jelzett időben felvilágosító népgyűlést tartani. S legyen elismerés és hála erette Sárdi Péter és Csete tanító uraknak, valamint Debreczeni Jenő körjegyző úrnak és a többi eljárássági tagoknak, nagyon jól sikerült. A katolikus iskola nagy terme egészen zsúfolásig megtelt hallgatósággal, még a folyosón is sokan voltak. A fiatalság Sárdi tanító úr felszólítására felben hagyta a táncmulatságot s mindannyi szívesen jött az előadások meghallgatására.

Mintán Szabó elnök a gyűlést megnyitotta. Dr. Szilágyi János asztalins orvos tartott tanulmányos előadást arról, hogy a pálinka méreg, mely nagy mértékben élvezve gyorsan teszi tönkre az ember testi egészségét, szellemi tehetőségét, juttat koldusbotra, kórházba, örültek házába és a börtönbe. Ő már több ezer embernek irt orvosi látelélet, de csak egy eset fordult elő, hogy nem a szeszes ital használata idézte elő a verekedést, a többi esetben mind a részesség volt a verekedés oka.

Világos népszerű nyelven tüntette fel, hogy a pálinka nem táplál, nem erősít, hanem gyengít, nem gyógyít hanem beteggá tesz. Előadta a táplálkozási módot.

A különböző tápláló ételneveket ismertette. Az állandoan figyelmes nagyszámú hallgatóság élénken megéljenzte a nagy emberbarát tudós orvost. Egy ellentmondó hang sem volt, mindenki egyetértett és ez nagyon jó jel, azt mu-

mánisták voltak, kikkel már nyolc éves korában latinul levelez. Törekvésével és elömettelével a legszebb reményeket ébreszté maga iránt. Folytonosan kereste, vásárolta, kölcsönözte a könyveket. Diodorus Siculus, Seneca, Synesius, Erasmus művei teszik olvasmányait. Pécs egykori püspökének Janus Pannoniusnak koszorúja után törekszik. „Levelelnék mindegyike egy-egy szép költői levél s csak külalakján mulik, hogy nem valóságos költemény.”¹⁾ Az egykoriak kiválóan dicsérték műveltségét és tudományosságát. Hazaszeretétét a mohácsi csatában halálával pecsételte meg. Itt említhető Kálmáncseki Domokos előbb székesfehérvári prépost, majd váradi, azután erdélyi püspök (1502—1503), ki végül kalocsai érsekké lett. Korának izlésben és bőkezűségben legkiválóbb műpartolói közé tartozott. Számos, fényesen kiállított kézirat viseli magán az ő címerét. (Fraknoi: Bakócz Tamás.)

(Folyt. köv.)

1) Bunyitay: A váradi püspökség tört. I. 370. l.

tatja, hogy ezen nép is belátta, hogy legnagyobb veszedelme nélkül tovább nem hódolhat az alkohol bálványának.

Dr. Szilágyi után Fischer Lipót szövétségünk ügybuzgó tevékeny titkára tartott előadást, mint kereskedő „A szesz kereskedelem” címen.

Mint olyannak, ki gyermek kora óta látta és tapasztalta a szeszes italok rombolásait, érdeemesnek tartom felolvasását szóról-szóra közölni, mely nagy emberbaráti szeretetét bizonyítja.

„P. barátom szülőnek kis korezmája volt a vasút utcában. Ez az emberek átkos szenvedélyére épült üzlet jó forgalmat ért el. A nyárárvidéki talusiakkal és az alsóváros iparosainak találkozó helye volt ezen korezma.

Nem kellett az üzlet vezetéséhez nagy tudomány, modern kereskedelmi képzettség és mégis többet hozott, mint akárhány nagy befektetésű vállalat. P. atya nyolc gyermeket nevelt ezen üzlet jövedelméből, P. barátom ennek dacára megutálta ezen mesterséget.

Hányszor láttam, hogy a szegény iparos, mint pálinka rabja, nemcsak keresetét, hanem szerszámaikat is, megrendelt kész munka anyagát is elitta.

Sokszor voltam ott tanúja szívetlenség jeleneteknek, midőn az apró gyermekeiktől kísért anya könyörgött tobzódo részeg férjének, hogy tekintsen éhes, rongyos gyermekeire és ne igya el mindenüket. Azonban a pálinka ördöge mindig hatalmasabbnak bizonyult a családi érzésnél. A korhely családát elkergette nyomorult családját és tovább hódolt a részesség átkos szenvedélyének. Ezen jól jövedelmező üzlet örökségképpen P. barátomra szállt. Azon időben szeltemben árulták és ruházták át a „licenciákat.” A licencia, azaz a szeszárúsítási jog olyan forgalom, mint egy kisebb értékű személyes patika jog, nálunk már akkor is megért mintegy 1000 koronát.

Sokan megvették volna, de ő nem tartotta lelkiismeretével összeegyeztethetőnek, hogy más által gyakoroltasson egy oly iparágat, melynek erkölcstelen és káros voltáról meggyőződött. Dacára annak, hogy egyéb vagyona nem volt, mégis elég lelki ereje volt arra, hogy lemondjon a piszkos jövedelemről.

Más vállalatokba bocsátkozott s talán több gondtal él, de aránytalanul jobb eredményt ért el anyagilag is, mintha a nép mérgezését üzle volna életfogytiglan.

Ezen bevezetésre azért volt szükségem, hogy az alábbiakban kifejtsem, miszerint az állam is bátran hadat üzenhet az alkoholnak. Magyarországon a szesz jövedelme megközelíti a 100 millió koronát.

Ez a látszólag rengeteg jövedelem annyira elvakítja fő pénzügyi embereinket, hogy nem látják az alkohol pusztításait. Nem látják a kivándorlást, nem látják, hogy népünk miként züllik, miként telnek meg kórházaink, fegyházaink, a tébolydák az alkohol áldozataival. Nem merik odakiáltani az alkohol ördögének, hogy: megállj! Nem kell a te Judás pénzed! Hisz nagyobb pusztítást visesz végbe népünkben mint egy világháború, avagy egy kolera járvány!

Ha akadna a pénzügynek egy Baross Gáborra, aki a nyomorgó anyák és gyermekek könnyeitől áztatott jövedelemről lemondana, a szeszfogyasztást törvényhozás útján beszüntetné, nem menne tönkre az állam. Ha meggondolná az ország pénzügyi vezetője, hogy ma többet költenek alkoholra, mint a hadseregére és iskolákra együttvéve, könnyen kiokoskodhatná, hogy az állam nem csinálhatna jobb üzletet, mint a szeszfogyasztás beszüntetését.

Népünk improduktív milliói, akik az alkohol élvezése folytán vagyontalanok és munkakep-

telenek, kik csak terhére vannak a dolgozó társadalomnak, kényszerítet abstinencia folytán adófizető polgártársainkká válnának.

Ha detronizáljuk az alkohol ördögét, a fogházak, kórházak és elmeegógyintezetek lassankint kiürülnek. A sorozáson is a mai satnya anyag helyett ép és józan újoncokat nyerne a hadsereg.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

Harminc év.

Lapunk jövő számával pályafutásának XXX. évébe lép be. Ez alatt a hosszú idő alatt, habár igen sokszor nagy küzdelmekkel, igyekezett a Közművelődés elvállalt feladatát a lehető legjobban betölteni. Nem mondjuk, hogy a támogatott igényeket minden tekintetben kielégítettük. De azt önérettel hirdethetjük, hogy viszonyainkhoz képest igyekeztünk a lehető legjobbat adni. És ha egyházmegyénk kath. közönsége — papok és világiak — ezután fokozottabb mértékben sietnek anyagi és szellemi téren támogatásunkra, bizton ígérhetjük, hogy újult erővel és lelkesedéssel dolgozva, olyan lapot adunk olvasóink kezébe, amely minden tekintetben a megkívánható szintájon fog állani.

Jelszavunk ezutánra is ez marad: **Egyházunkért és Hazánkért!** És e két drága kincsünkért bátran és nyíltan fogunk küzdeni ezután is.

E küzdelemben nem befolyásolhat senki és semmi.

Egyházmegyénk és erdélyi hazareszünk ügyeit ez után is nyíltan, meggyőződéssel pertraktáljuk, egyedül az igazságtól vezéreltetve.

Mindenki érzi, hogy nagy átalakulás előtt állunk. A szellemi, társadalmi átalakulások hullámai már a Kárpátok tövét is csapkodják. Résen kell állanunk mindnyájunknak ésszel, szívvel, karral.

Ebből a munkából a Közművelődés a maga körében derekasan akarja kivenni részét. Am, hogy ezt megtehesse, az erdélyi keresztény társadalom minden irányú támogatására van szüksége.

Bizalommal kérjük tehát ismételten ezt a joakarátú támogatást, mert hiszen mi nem üzleti érdekből, nem anyagiakért dolgozunk, hanem édes mindnyájunk jó voltaért.

Ezt pedig a változó időkben csak úgy tehetjük meg, ha az eddiginél jóval nagyobb arányú támogatásban részesülünk.

Ennek reményében nyitunk lapunkra új előfizetést. Ha csak minden régi előfizetőnk egy újat szerzne: már megvalósíthatnók jövő reményeinket.

Fel tehát keresztény testvérek!

A lap előfizetési díjai:

Egész évre 8 Kor.
Fél évre 4 „
Egyes szám ára 20 fillér.

A „Közművelődés” szerkesztősege és kiadóhivatala.

H I R E K.

— **Boldog új évet kívánunk lapunk előfizetőinek, munkatársainak és minden olvasójának.**

— **Értesítés.** Irodalmi Társulatunk dec. 16-ikán tartott közgyűlésének határozata következtében a *Közművelődés 1907. január havától vasárnap* helyett minden hét **csütörtök-jén** fog megjelenni. E határozatra különböző celszerűségi okok vezettek a közgyűlést. Ehhez képest lapunk szerkesztője tisztelettel kéri, t. munkatársait és tudósítóit, hogy közleményeiket minden hét **keddjének déli 12 órájáig** sziveskedjenek beküldeni, mert a lap zárta után érkező közlemények csak a következő számban jöhetnek, ha ugyan addig el nem vesztik aktualitásukat. Az új rend miatt lapunk legközelebbi száma **január 10-ikén** fog megjelenni.

— **Karácsonyest a papnevelőben.** A gyulafehérvári papnevelődékek karácsony estéjén püspök Atyuk kegyes jóvoltából tombolával egybekötött családi estét tartottak a következők szerint: 1. Megnyitó. C. Franke. Előadja a zenekar. 2. Rövid megnyitó beszéd. Botár Gáspár. 3. Adeste fideles. Előadja az énekkar. 4. Szent Tharcisius. Melodráma. Irtá Csernava Kálmán. Zenejét irta Resch L. György karnagy. Szavaltja: Naláczy András, harmóniumon kíséri a szerző. 5. Alakok. Egy pillantás a kispapok közé karácsonykor. Irtá Bíró Ferenc. Személyek: Elégedetlenkedő, Demeter Ferenc, Búskomor, Gáspár Béla, Szeleburdi, Ferencz Sándor, Hazasiró, Varga János, Öreg, Badilla János. 6. Pas torale. A Robberechts. Előadja a zenekar harmónium kísérettel. 7. Jelentések a pályatételről sa nyertések megjutalmazása. 8. Vitteit képek. Előadja György Gábor. (Maglepetes.) 9. Tombola. 10. Induló. Előadja a zenekar. A szép ünnep a központi papság és több gimn. tanár is részt vett. Különös dícsérettel kell illetnünk az Alakok című önálló darab előadóit, mindennek felett pedig magát a tehetséges szerzőt, ki ügyes tollával, ha ir és tanul tovább is, sok jogos reményt fog beváltani.

— **Karácsonyfa ünnepély az iparos tanoncoknak.** Kegyelmes Püspök Urunk jószágából 1906. dec. 26-án este 5 órakor a rom. kath. tanoncoknak karácsonyfa ünnepély rendeztetett. Szép szavatok és karácsonyi énekek alkották a műsort, melynek végén ajándékok kiosztása és szeretetlakoma zárta be a hangulatos estét. Résztvettek a IV. éves papnevelődek is, kik buzditó beszéddel és adományaikkal tettek kellemesebbé az ünnepélyt.

— **Karácsonyi ünnepélyek Nagyszébenben.** A nagyszébeni sz. Ferencrendi nővérek zárdája, mely elkezdve az óvodától egészen a tanítónőképzőig a leánynevelés minden ágát magába öleli s mely az alapos oktatás, példás nevelés, modern nevelés tekintetében méltán kiérdemelte nagy hírnevét, mint minden évben, úgy az idén is szép karácsonyi ünnepélyvel kedveskedett növendékeinek és a nagy közönségnek. F. hó 23-án a zárda gyönyörű dísztermében színe került Kohl Antal 4 felvonásos színműve: „Napfordulat, vagyis a világszág és az éj küzdelme.”

A mű inkább drámai költemény, melyben kevés esemény mellett több az eszményi rész. A Világszág és az ő szellemei és társnői: a hit, remény és szeretet küzdenek az éjjellel és az ő híveivel: a bűnnel, irigységgel, kétkedéssel. A küzdelem Baruch pásztor gyermekei körül összpontosul, kiknek ártatlanságát az irigység felvezeli s már-már a végpusztulás veszélyébe

dönti, midőn a betlehemi sz. éjen az Üdvözítő születése megtöri az éj hatalmát, ki holtan lebeg az Üdvözítő lábaihoz, előbb azonban hívei méregpoharat, korbácsot és keresztet dobnak ajándékkul a kis Jézuskának.

Az előadás minden tekintetben dícséretet érdemel és ezen dícséret nem a műkedvelőknek adózni szokott sablonos frázis, hanem valóban kiérdemelt elismerés. A nagyszébenben működő szereplők között egy sem volt, ki feladatát, megjegyzendő sugó nélkül, nem adta volna elő teljes precizitással, kellő hangsúlyozással, könnyedén, természetességgel. Különösen kedves jelenés volt az Okosság kis személyisége, ki mindenkit elbűvölő bájjal, kellő gyermekek naivsággal adta elő nehéz szerepét.

A fényes, stilszerű kosztümök, az izléssel rendezett sablonok, a kedves dallamú énekszámok az előadás élelenségével, természetességével elbájolják a dísztermet zsufolóság betöltő előkelő közönséget és a legfáslabb szívben is felkeltették azt a karácsonyi hangulatot, mely minden hívő szívben e sz. napokban uralkodni kell hogy legyen: öröm a Megváltó születése felett, hálaadás a Megváltó drága ajándékáért, az égből hozott sz. hitért s a kegyelem munkájáért, mely a szíveket átalakítja, újjá szüli.

Legyen a hallgatók szívében a kedves előadással elért siker a legszebb jutalma a kedves nővéreknek azon sok fáradságukért, melylyel a darab előadását és fényes sikerét előkészítették.

A kedves nővérek zárdájában ezenkívül sem hiányzott a szokásos karácsonyi, melynek ajándékaiban az intézet minden növendéke részesült s azonkívül a városi szegény leánykák közül 27 kapott meleg téli ruhákat.

A nagyszébeni Teréz-zárda házában is a sz. estén az idén is megjelent a kis Jézuska az árvák szívét oly öröme hangoló ajándékával. Kegyelmes Főpásztorunk ó Excellenciája volt első sorban, ki kis árváink szívét megörvendeztetendő az árvák karácsonyfájára tetemes összeget ajándékozott, hozzá járultak más nemes szívek és így történt, hogy a sz. estén a csillogó karácsonyfa körül ajándékokkal megrakott asztalok előtt folyt le a karácsonyi ünnepély szokásos módon, énekek, szavallatok, az igazgató alkalmi beszéde és ajándékok kiosztása között. A szegény kis árvák szeméből csillogó örömkönyek és artatlan szívükből folyó hálafohások legyenek jutalma az árváknak örömet okozó nemes szíveknek.

— **Marosvásárhelyről írják.** A karácsonyi szent ünnepek alkalmából a marosvásárhelyi kath. legényegyesület nagyban hozzájárult a templomi szertartások fényének emeléséhez, a hívők áhitatának fokozásához. Ugyanis ünnep első napján az egyesületnek férfiakból és nőkből alakult vegyes dalárdája előadta a plebánia templomban Führer III-dik nagy zenés miséjét, ünnep másodnapján pedig ugyancsak az egyesület férfi dalárdája Schubert miséjét énekelte, mindkét alkalommal nagy precizitással. És hogy az ünnepi hangulatból semmi se hiányozzék, az egyesület fáradhatatlan elnöke, Szilveszter Ferenc dr. az ünnep másodnapján, az egyesület helyiségében karácsonyi ünnepélyt is rendezett a tagok részére. Ebből az alkalomból színe került „A pogány megtérése” című, három felvonásos pásztorjáték, melynek vallásos tartalma, párhuzamban az ügyes előadással, nagy hatással volt a jelen voltakra.

— **Székelyfalvi iskolás-gyermekek karácsonyfája.** Nagyon boldog karácsonya volt a székelyfalvi gyermekeknek. Kegyelmes Főpásztorunk szerezte, ki pénzt küldött Martonffy eszperes úr címére, felszólította őt, hogy egy karácsonyfával lépje meg a darócruhás kis gyermekeket.

Az eszperes a küldött összeget még gyűjtéssel is kiegészítve, nemcsak karácsonyfát állított fel, hanem kisebb ajándékokkal is meglepte a porontyokat, kik a templomban felállított karácsonyfa körül könnyes szemekkel várták a nekik adandókat. Az eszperes úr mélyen meghatva szólott a boldog gyermekekhez, s midőn befejező, egy kis fiú tán örömeiben megfledkezve, hogy templomban van, így kiáltott fel: „Éljen a jó püspök bácsi!” Őh bár ennek az ártatlan kis léleknek kívánsága az Úr előtt meghallgatást nyerne, hogy Kegyelmes jó Atyánk még sokszor gondolhasson szegény gyermekeinkre, kikre bizony kevesen gondolnak!

(L. J.)

— **Új évi üdvözetek megváltása.** A Gy.

H. t. szerkesztőségét kaptuk az alábbi sorokat: „Az új évi köszöntéseket megváltó urak kérése folytán tisztelettel kérem a tek. szerkesztőjét, sziveskedjék a Gy. Hirlapban közölt névsort lapjába felvenni s pedig a legközelebbi számba...” E kérésnek készséges eleget téve, tudatjuk a t. közönséggel, hogy a szokásos új évi köszöntéseket a Gy. H. szerkesztőségénél a következő urak váltották meg: Ujfalussy József dr. és Imets F. Jakó apát-kanonok, Novák Ferenc, kir. tanácsos, polgármester, Mayer Ödön dr. ügyvéd, Deutsch Adolf kereskedő, Deutsch Manó takarékpénztári vezértitkár és Ávéd Jakó a Gy. H. felelős szerkesztője. Közülök hárman 10—10 koronát, hárman 5—5 K-t, és egy 6 K-t adott a városunkban felállítandó „Hunyadi szobor” alap javára.

— **A Kath. Legényegyesület** első népszerű felolvasását dec. 23-ikán tartotta meg az Európa szálló nagytermében a szokott nagy érdeklődés mellett. Az emberek pedig nagyra érték a karácsonyi ünnepekre való előkészülettel voltak elfoglalva. Hogy mégis kellő számú publikum jelent meg, azt annak tudjuk be, hogy a körültekintő vezetőség egészen új szereplőkről gondoskodott nemcsak „A tekintélyes társaság” c. vígjátéknak — melyet nagyon ügyesen Ráss Károly foglalt, tanár a legényegyesület elnöke dolgozott át németből — szereposztásánál, hanem a népszerű felolvasás megtartására is új embert talált Rosk a János bpesti orvosnövendék személyében. A szépművészet és komoly törekvésű ifjú ember nagyon is megszívlelendő dolgról, a **táplálkozásról** tartott előadást. Sok téves és megrögzött véleményről világosította fel hallgatóságát. Gratulálunk úgy a felolvasó első, sikeres debütjéhez, mint a legényegyesületnek jó kezdett, reményekre jogosító ismeretterjesztő előadásához. Érdeklődéssel várjuk a folytatásukat.

— **Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács** dec. 27-ikén tartotta gyűlését szentgyörgyi Jordán Károly apát elnöke alatt, aki hatalmas megnyitójában meggyőzően érvelt a vallásos nevelés feltétlen szükségessége mellett s 22 ezer kath. tanító nevében követelte a felekezeti tanítók fizetésrendezését, eltiltván egyszerű mintáknak eljárását, akik akár csak alacsony taktikázásból is a tanítószágot a szociáldemokrata osztályküzdésbe akarják bevonni.

A kath. tanítószágnak a gyűlésen hangzott főbb kívánságait a következő pontokban összegezzük: 1. Nyilvánítsa a törvényhozás a tanítókat **köztisztviselőknek**. 2. Soroztassanak a XI., X. és IX. fizetési osztályba. 3. A kántori fizetés nem tekintendő tanítói fizetésnek. 4. A terménybeli fizetések töröltessenek el. 5. A szolgálati évek száma 35 esztendőben állapítandó meg. 6. A fizetésrendezés — az ország összes tanítói egyenlőségének kimondásával — 1907. jan. 1-től számítással.

Elnök jelentette, hogy a Kath. Tanügyi Tanács testületileg vett részt a Rákóczi ünnepén s a szent hamvakra koszorút helyezett. Majd megalakították 5 évre szólólag a tisztikart és a tanácsot, valamint a három (hitoktatói, tanítóképző, népoktatási, nőnevelési) szakosztályt.

Ezeknek rövid elreferálása után nem nyomhatunk el egy megjegyzést. *Egyházmegyéinkből, amely pedig többet küzködik a kath. nevelés és oktatás érdekében, mint bármelyik más püspöki megye, egyetlen egy embert, Bilinszky Lajos dr. nagyszabeni tanítónképző int. igazgatót választottak be az orsz. kath. tanügyi tanács szervezetébe. E pillanatban nem tudjuk e sajtóság jelenlegnek okát, mert annyi bizonyos, hogy a megemlített ok alapján ez a szerény képviselő sehogyssem elegendő. Ajánljuk e felszólalásunkat az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács jóakarátú figyelmébe.*

— **Új gazdakör.** Nagykászonból kapjuk az alábbi sorokat: „Tek. Szerk. Úr! Örömmel tudatjuk, hogy Nagykászonban f. hó 18-án a „Gazdakör” 100 taggal megalakult. Nagy lépés ez Nagykászon életében. Ez a nép bizalmának felebredését jelenti. A nagykászoni nép az újabb korban minden újítást ketekedéssel és bizalmatlansággal fogadott, mert valahányszor újításba vittek, — saját szavai szerint — „mindig becsúfolytatták a vezetőket.” És így a bizalmát lassanként elvesztette. Sehol nem lett volna a hazátlan szocializmusnak akkora aratása, mint itt. De — hál’ Istennek — a nép bizalma a jó irányba fölkel és reméljük, hogy Nagykászon a keresztény szocializmusnak virágos kertjévé válik. Hiába! Ki uralkodni akar, csak Krisztus elveivel uralkodhatik tartósan. S ez az elv az, „hogy a ki első, legyen mint a ti szolgálatok!” Bár másutt is hasonlóan gondolkoznak!”

— **Ítéletek.** Lapunk mai számának végén szokatlan közleményeket találunk olvasóink: törvényszéki, táblai és kuriai ítéleteket. Szokatlanok lapunkban az ilyesféle közlemények, ez okból egy kis magyarázatot adunk. 1904. év nyarán lapunk felelős szerkesztőjének hosszabb távolléte alatt a lap helyettes vezetője az erdélyi vonatkozások miatt az „Etnographia” c. tudományos szakfolyóiratból egy közleményt vett át s közölte le a Köz. m. 1904. évi júl. 31. számában, mely a Déva környékén letelepített csángók babonás szokásairól szólt. A közleményben megnevezett Sebestyén Antal ma is élő személy, aki a jóhiszeműleg nyilvánosságra hozott dolgok miatt sértve érezte magát s porbe fogta a tudós szerzőt, Kolumbán Samu akkoriban dévai tanítóképzőintézeti, jelenben bpesti polgáriskolai tanárt. A szerző, miként az ítéletekből megolvasható, a tudományos foglalkozás közepette elmulasztott kellő figyelem miatt, minden fórumon elmarasztalták. Ezenkívül a Közművelődés, amely vádolt egyáltalán nem volt, a gyfehérvári törvényszék ítéletének rendelkező részével szemben a kolozsvári ítélet tábla az 1848. XVIII. t.-c. 35. §-ra hivatkozva utasította az ítéletek közzétételére.

Közzétettük tehát azzal a megjegyzéssel, hogy ha mi lettünk volna vádolva s mint rossz szándék nélküli sértők el is ítéelve: akkor még rendelkező ítélet nélkül is, esupán lovgiasságból, helyrehoztuk volna hibánkat. Így pedig közzétettük az ítéleteket a törvény betűinek engedelmeskedve.

— **Nyilvános köszönet.** Az 1906. évi dec. 22-én a helybeli róm. kath. elemi fiú iskola növendékei által előadott jótékony előadás összes bevételé 127 K. 82 f. volt. Felülfizettek: a Püs-

pök úr öngyméltósága 50 K., Özv. Majláth Györgynek öxelja 20 K., Zomora Dániel kanonokpléb. 10 K., Soóthy Gyula, Dr. Csubry Bonifác, Löw Józsefné 2—2 K.-t, Quand Frigyesné, Novák Ferenéné, Peter József 1.20—1.20 K.-t, N. N. I. K., Semsch Ede, Ujlaki Beláné, Ilesku Jeromos, Pap Antal 80—80 f.-t, Kastaly Gyula 70 f. Wartha Xav. Ferenc 60 f. Suhr Károly, N. N., Réti János, Veres Gyula, Minich Ferenc, Goth Gyuláné, Hermán Peterné, Özv. Jägerne, Oelberg Margitka, Márton Andor, Szász Iluska, N. N., Erős Imre, Lányi Nándor, 40—40 f.-t, Kudler Ferenéné 20 f. Azonkívül egy magát megnevezni nem akaró gyermekbarát a kis szereplőknek három csomag finom tésztát osztott ki. Legyen a nemes szívű adakozóknak a hála, imádság a köszönet, melyet a meleg ruhába öltöztetett szegény gyermekek küldenek a kis Jézuskához.

— **— Az újévi ünnep alkalmából** az Országos Iparpártoló Szövetség felkéri a közönséget a szeretet és a hazafiság nevében, hogy bevásárlási alkalmával magyar iparcikkeket kövételjen. Egyszersmind figyelmezteti a magyar társadalmat arra, hogy a magyar származásra vonatkozó összes útbaigatásokat megadja, a „Kik gyártanak magyar iparcikkeket?” című füzetet, amely a fűszerkereskedésben, férfi és női divatárkereskedésben, papírkereskedésben és vaskereskedésben kapható összes cikkekre vonatkozólag megad minden tájékoztatást. A füzet az Országos Iparpártoló Szövetség titkári hivatalában (Budapest, VI. Király-utca 34.) 40 fillérért kapható, mely összeg levelbélyegeken is beküldhető.

— **Szölobirtokosok,** kik szölobiket újra akarják beültetni, kérjenek ingyen és bérmentve számos műmelléklettel ellátott magyar vagy német vagy román vagy szerb nyelvű főirjegyzéket a „Millenium-telep”-től Nagyösz. (Torontál-megye.)

Tisztelettel kérjük hátrálékos előfizetőinket, kegyeskedjenek hátrálékaikat az Irodalmi Társulat pénztári hivatalának címzeve beküldeni, nehogy a lap szétküldésében akadály legyen.

Kérjük továbbá pályázati hirdetések díját a szerkesztőség címére beküldeni, hogy ne kénytelenítsünk felszólításokat küldeni.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

23.

4. A Notarius tiszte tehát szintén fontos és elég terhes zsinati hivatal. De van még

5. Procurator is. — Amint már meg volt írva, az egész tárgyalási anyagot még a zsinat megnyitása előtt annyira elő kell készíteni és úgy meg kell érlelni, hogy az ünnepi üléseket megelőző tanácskozási ülésekre ne maradjon más, mint a végleges határozathozott megelőző zárbeszédek és indítványok. Mivel pedig ezek a tanácskozási ülések nagyon is kimért időtartalomban mozoghatnak, világos, hogy a napirend megállapításánál a Promotor és a Secretariusnak teljesen tisztában kell lenniök azzal, hogy kik akarnak felszólalni, mely tárgyhoz és minő határozati javaslatokat akarnak előterjeszteni.

A Procurator Cleri tehát azért van, hogy a papság nála jelentse be jó előre,

hogy a tanácskozási ülésen ki akar felszólalni, mely tárgyhoz, minő irányban (pro vagy contra) és mifele javaslatot akar tenni. Ezeket a Procurator mind jegyzékbe veszi és a Promotorral meg a Secretariusal hármasban ők állapítják meg a tanácskozási ülések napirendjét, a felszólalások, indítványok, szavazások sorrendjét stb. Ezek a tanácsüléseken bármiféle felszólalás csakis a Procurator előleges intervenciója mellett van megengedve. Fontos esetben, a szükséghez képest csak a püspök adhat kivételes felszólalásra engedelmet. Ez az eljárás a jó rend szempontján túl még azért is szükséges, hogy gondoskodni lehessen arról, hogy egyes ultra-radikális felszólalás vagy indítványra megfelelő előtanulmány alapján, felvilágosító ellenfelszólalás is legyen. Mert az is célja a zsinatnak, hogy egyesek téves felfogását megfelelő felvilágosítás által jóra fordítsa.

Ezenfelül a Procurator tiszte az is, hogy a zsinat tartama alatt a papságnak vagy egyes papoknak bármely kérését a püspök elé terjessze. Előfordulhat p. o., hogy valakinek valamely okból sürgősen haza kell utaznia, de a zsinatról engedély nélkül távozni nem szabad; továbbá mivel a püspök ideje is teljesen le van kötve ez alatt, úgy hogy magánkihallgatások kérésével őt zaklatni nem illdomos, ennél fogva a Procurator dolga bármiféle kérést átvenni s megfelelő időben a püspöknél eljárni benne. Nem hiába Cleri Procurator a neve, ő tényleg a zsinatra gyűlt papság főügyvédje, ügynöke, szóval totumfacja.

6. Szertartásmesterek (Magistri ceremoniarum) szintén szükségesek a zsinaton, megpedig kettő. Egyik a püspöke, másik a zsinat. A püspök ceremoniarusa a mindennapi nagymise alatt stb. csak magát a püspök közvetlen asszisztenciáját igazgatja. Semmi mással nincs dolga, csakis ezzel. A másik, aki azonos a Promotor Adjunctusával s a Promotor segítője a zsinaton jelenlevő többi papságnak a felvonulását, elhelyezkedését, rang szerint való sorakozását, a körmenetekben való sorakozását stb. intézi. Ennek a dolga az előimádkozás is, ott ahol előfordul s a Professio fidei mintájának szakaszonként való előmozdítása. Amíg tehát a rendezés és zsinatvezetés szellemi részét a Promotor intézi, addig ugyanennek technikai részét az ő adjunctusa, vagyis a zsinati ceremoniarus teljesíti. Ez a zsinati ceremoniarus egyúttal mint sekrestyeigazgató is működik a zsinat alatt, amennyiben reá tartozik rendet tartani és beosztani, hogy a zsinat alatt, ki, hol és mely időben, mely oltárnál miséznek, hogy lehetőleg mindenkinek jusson hely és idő a szentmise bemutatására.

7. Ha a püspök jónak látja, szónokot is jelöl ki, hogy a papságnak az ünnepélyes ülésen megfelelő prédikációt tartson. Esetleg maga a püspök prédikál. Szükséges gondoskodni:

8. Gyóntatókról is, akik a megfelelő meghatalmazással ellátva a zsinatra gyűlt papságot meggyóntassák, mert a közös szent gyónás és közös szent áldozás is vele jár a megyei zsinattal.

9. Zsinati bíróságot is kell szervezni (Judices quarelarum.) Ez három tagból áll, de állhat többől is, feladata az, hogy:

a) mint igazoló bizottság járjon el a zsinat megnyitása (az első tanácskozási ülés) után s számon vegye a megjelenteket és távolmaradottakat, valamint ezeknek igazoló jelentéseiket. Ha valamely elmaradást mentő írást alaplatannak talál, erről jelentést tesz a püspöknél és javaslatot is a megfelelő büntetés kiszabása végett.

b) ha a begyűlt papok valamiben jogsérelmet vének, vagy egymással összeküldömböznek, vagy bármi panaszuk van a zsinat tartalma alatt akár egymás ellen, akár a zsinati tisztviselők ellen, minden panaszukkal ehhez a zsinati bírósághoz kötelesek fordulni. Sőt, ha hazulról hozott. vagy otthon való peres ügyeik vannak is egymással, azt is ez elé vihetik, amelynek köteleessége mindezeket kurtán, sommásan s atyafiságosan elmagazítani.

Érdekes, hogy a kalocsai érsektartományi zsinat ezt a bíróságot nem a maga nevében nevezi ki (judices quærelarum), hanem egészen mást (judices synodales) jelentő néven sorolja fel. A következő fejtegetések rendjén majd lesz írva, hogy a judices synodales kifejezés alatt kiket kell érteni s mi az ő dolguk.

10. *Ostia riu s o k* is szoktak kinevezetnii, akik arra ügyelnek, hogy a zsinati gyűlekezethez oda nem tartozók be ne jussanak és hogy az ülések tartama alatt fecsegéssel stb. senki a csendet és rendet ne zavarhassa. Aki intések ellenére a csendet vagy rendet mégis zavarja, azt kötelesek a zsinati bíróságnak feljelenteni. Szavazáskor ők járják végig a sorokat és ők gyűjtik össze a szavazólapokat, s a szükséges nyomtatványokat, formuláerekat is ők osztják szét, illetőleg ők kézbesítik a zsinatra egybegyűlt papoknak.

Nem épen előkelő, de szükséges hivatal s a kezdők ambícióját kielégítheti ez is.

A megyei zsinat idején, de a tanácskozó és ünnepélyes ülésektől külön választva u. n. *Serutiniumot* is kell tartani. Ez abból áll, hogy a püspök gyónáson kívül, de négy szem közt az egyesektől számon kéri a papi működésüket, plébániái állapotát, szövelele gondjait, bizott dolgok mibenlétét. Ez a számonkérés úgy történik, hogy bizonyos előre megállapított kérdésekre felelni kell, mégpedig oly szigorú lelkiismeretességgel, mint hogyha előre letett eskü mellett történne a feleletadás. Mivel vannak dolgok, amik sem az esperesi sem a püspöki látogatások alkalmával kellőleg meg nem vizsgálhatók, ennélfogva a zsinati *Serutiniumnak* épen az a rendeltetése, hogy ezekre világosságot derítsen.

Mivel továbbá fizikai lehetetlenség az, hogy minden egyes papot maga a püspök kérdezzen ki, ennélfogva az a szokás, hogy a rendelkezésre álló idő mértéke s a jelenlevők száma szerint a pápságot *turnusokra* osztják s egy-egy csoport kikérdezésre a püspök megfelelő számú *Serutator*t nevez ki. Ezek a kiváltott feleleteket röviden feljegyzik s a püspöknek kézbesítik, aki ezekből a jegyzetéből tájékozást merit arra nézve, hogy legközelebbi kánoni látogatása alkalmával mire terjessze ki a figyelmét stb.

(Folyt köv)

A szerkesztő üzenete.

B. Gyulár. Nagyon szívesen teljesítnék kérését, de a szerkesztőségnek nincs joga a lapot a megszabott előfizetésnél kisebb összegért küldeni.

Sz. 7582—1905. bító.

Ő Felsége a Király nevében.

A gyulafehérvári kir. Törvényszék, mint büntető bíróság, dr. Atzl Béla kir. trki bíró elnökele alatt Balló Lázár kir. trki bíró, Lázár Emil kir. trki albiró, valamint Kocsis Miklós kir. trki aljegyző, mint jegyzőkönyvvezető részvétele mellett a vádtanácsnak 1905. évi 1214. sz. alati kelt vádhatározatában Kolumbán Samu ellen sajtó útján elkövetett rágal-mazás vétsége miatt foglalt vád fölött a kir. Törvényszéknek 1905. évi 7120. szám alatt kelt végzése folytán Dr. Felszeghy Lajos, mint magánvádló képviselőjének — magán-

vádlónak és vádlottnak jelenlétében, 1905. évi december hó 30. napján megtartott nyilvános főtárgyalás napján, a vád és védelem meghallgatása után következőleg

íttét:

Kolumbán Samu, ki 1861. évi december hó 1-én Olasztele községben született, nős, egy gyermeke van, állami tanító képezési tanár, ev. ref., kevés vagyona van, irni-olvasni tud, nem katona, budapesti lakos bűnösnek mondatik ki, a btkv. 261. §-ba ütköző s annak 2. t. szerint minősülő nyomtatvány útján elkövetett becsületsértés vétségében, melyet azáltal követett el, hogy Sebestyén Antalné-ról a Gyulafehérvárt 1904. évi július hó 31-én megjelent „Közművelődés” című hetilapnak 31-ik számában „Babonás hiedelmek a szé-kelyeknél és dévai csángóknál” cím alatt megjelent cikkben a következőkkel meggyalázó kifejezéseket és cselekményeket írta: „Sebestyén Antalné, aki boszorkány, elvitte a Szögédi Jánosné tehene tejét. — Sebestyén Antalné, aki még nem is vén s mégis boszorkány, Virágvasárnap Piskibe ment gyónni, mikor a pap odaakarta adni neki a szent ostayt, kiesett a kezéből; azért történt ez, mert a szent ostayt érzi, hogy boszorkány akarja megenni, azért nem akar az ilyen asszonyba belemenni. Ez az asszony azt szokta csinálni, hogy levetkezve tiszta mesztelére s így kora reggel megeredik a fűre hullott harmatban. Erre az nap este, a kire haragszik, ismét tehene egy csep tejet sem ad” — saztért a btkv. 261. §. 2. t. alapján a btkv. 923. §. alkalmazásával behajthatatlanság esetén 2 napi fogházzal helyettesítendő és az 1892. évi XXVII. t. c. 3. §-ában meghatározott célokra fordítandó, 15 nap alatt s végrehajtás terhe mellett a gyulafehérvári kir. ügyészséghez fizetendő 10 (tíz) korona pénzbüntetésre mint fő — és behajthatatlanság esetén egy (1) napi fogházzal helyettesítendő 5 (öt) korona pénzbüntetéssel, mint ugyanazon célokra fordítandó s ugyanannyi idő alatt s ugyanoda befizetendő mellékbüntetésre ítéltetik.

Köteles vádlott az eddig felmerült és azutáni felmerülendő bünyügyi költségeket az államkincstárnak megtérteni.

Köteles vádlott Sebestyén Antalné szüli. Sebestyén Anna sértett magánvádlónak költségei fejében 50 koronát 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Végül köteles vádlott ezen ítéletet indokaival együtt jogerőre emelkedése után a „Déva és Vidéke” című netilapban közzétenni.

Indokok:

A megtartott főtárgyaláson vádlott beis-merte, hogy a Gyulafehérvárt 1904. évi július hó 31-én megjelent „Közművelődés” című lapnak 31-ik számában — „Babonás hiedelmek a szé-kelyeknél és dévai csángóknál” — cím alatt megjelent cikk az ő munkája, ennek ő a szerzője, de azzal védekezett, hogy ő ezt az „Etnográfiai Közönyben” írta s nincs tudomása arról, hogy hogyan került a „Közművelődésbe”, ő engedélyt ennek közzétételére nem adott. — Sebestyén Antalné nem ismerte, nem tudta, hogy élő személy, mert akkor nem írta volna neki a babonás hiedelmeket személyéről, neki mikor a dévai csángók közt munkájához adatokat gyűjtött, — ismeretlen egyének mondták be Sebestyén Antalné és Szögédi Jánosné neveit, ő ezen egyéneknek munkájának közzétételével nem akarta rágalmazni és köz-megvetésnek kitenni.

Mintthogy azonban vádlott akkor, midőn a dévai csángók között munkájához szükséges adatokat gyűjtötte, mint néprajzi írónak nagyobb figyelemmel és alapossgággal kellett volna a szerepeltető egyének neveit megválasztani — s különösen — miután a dévai csángók közt élő egyén, ki — Sebestyén Antalnéval hasonló nevű — több egy sínes, mindenesetre erről nagyobb ügyelettel és figyelemmel kellett volna eljárni s egyáltalában jelenleg élő személyeket nem kellett volna szerepeltetnie. — Mivel pedig vádlottat e tekintetben gondatlanság terheli s mint Szögédi Jánosné tanu-vallomásával igazolva van, hogy a dévai csángók közt csak egy Sebestyén Antalné van nem fogadható el vádlott azon védekezése,

hogy ő megkérdezte az adatok gyűjtése alkalmával, hogy a szereplő egyén jelenleg élő-e, mert ha ezt megtette volna, mindenesetre kellő felvilágosítással szolgált volna, s mert Sebestyén Antalné, mint élő személyt szerepeltette cikkében s a róla írt közlemények olyanok, melyek őt meggyalázzának teszik ki, mert a falujában és a környéken úgy ő, mint családja megszegyénítésnek és csulságnak van kitéve — s minthogy a meggyalázó kifejezéseket nyomtatvány útján tette közzé, melyért mint szerző felelős lévén s mert ezen cselekménye a btkv. 261. §. 2. t. ütköző becsületsértés vétségének tényálladéka képezi, — ezenekl fogva vádlottat ezen büncselekményben bűnösnek kellett kimondani.

A büntetés mértékének kiszabásánál enyhítő körülményül vétetett vádlott mellett az, hogy néprajzi tanulmányát egy szaklapnak írta s nem a Gyulafehérvárt megjelenő „Közművelődésnek”, s hogy nem az ő engedelmével került ezen vidékre a „Közművelődés”-be, továbbá büntetlen előélete, kár nincs mellyel szemben súlyosbító körülmény nem forog fenn, így tekintettel az enyhítő körülmények túlnyomó voltára és nyomatékoságára a btkv. 92. §-nak alkalmazásával az ítélet rendelkező része értelmében az elkövetett büncselekménnyel arányban álló büntetéssel sújtani kellett.

Elmarasztalendő volt a bünyügyi költségek hordozásában.

Kötelezendő volt vádlott költség fejében magánvádlónak 50 korona megfizetésére, mely költséget a kir. Törvényszék felmerültnek és megállapítandónak talált figyelembe véve a bűnvádi eljárás megindításával és folytatásával járó kiadásokat.

Az ítéletnek indokaival együtt való közzététele miután sértett kívánta a Btkv. 277. §. alapján elrendelendő volt és pedig a „Déva és Vidéke” című hetilapban azért, mert ebbe kérte sértett és ennek területén lett elkövetve a büncselekmény alapul szolgáló tény.

Gyulafehérvárt, a kir. Törvényszék, mint büntető bíróságnak, 1905. évi december hó 30-ik napján tartott nyilvános üléséből.

Dr. Atzl Béla
ft. elnök.

Kocsis Miklós
ft. jegyző.

Sz. 1125—1906. II.

Ő Felsége a Király nevében!

A kolozsvári kir. ítélőtábla mint felebbviteli büntető bíróság Gál Jenő kir. it. táblai t. elnök, mint elnök, Pap Farkas, Ince Gerő, Sági László, dr. Fekete Gyula kir. it. táblai bírák, valamint dr. Tóth György kir. albiró, kir. it. táblai jegyző, mint jkvezető részvétele mellett sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt vádlott Kolumbán Samu elleni bünygyben a gyulafehérvári kir. tszéknek, mint büntető bíróságnak az 1905. dec. 30-án megtartott nyilvános főtárgyalás alapján 7582—905 bí. sz. a. hozott ítélete ellen a Kolumbán Samu vádlott által bejelentett felebbezés folytán Sebestyén Antalné szüli. Sebestyén Anna sértettnek mint fő magán vádlónak és dr. Perutiu Gyöző ügyvédnek mint közvédőnek jelenlétében Kolozsvárt 1906. április 25-én megtartott nyilvános főtárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után hozta a következő

ítéletet:

A királyi törvényszék ítélete azzal a változtatással hagyatik helyben, hogy nem vádlott köteleztetik arra, hogy az ítéletet indokaival együtt a „Déva és Vidéke” című lapba közzé tegye, hanem az 1848: XVIII. t. c. 35. §-a értelmében a Gyulafehérvárt megjelenő „Közművelődés” című lap kiadója az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat köteles, hogy az ítéletet a jogerőre emelkedése után megjelenő lapja első számába közzétegye.

Köteleztetik vádlott sértettnek a felebbviteli főtárgyaláson felmerült költségében 12 kor.-nát 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni.

